Finlands svenska språklärare SRO rf – ställningstagande till behovet av förändringar i svenskundervisningen

Två nationalspråk – en jämlik språkstig för alla

Finlands svenska språklärare SRO rf föreslår två kompletterande reformer: möjligheterna att studera svenska som A1-språk ska stärkas i hela landet, och det minsta antalet årsveckotimmar i B1-svenska ska höjas till åtta, så att undervisningen fördelas regelbundet över årskurserna 6–9.

Finland har två nationalspråk, finska och svenska. Kunskaper i båda språken stärker Finlands tvåspråkighet och nordiska gemenskap samt ökar de ungas möjligheter till fortsatta studier och i arbetslivet. Alla elever ska ha likvärdiga möjligheter att lära sig Finlands andra nationalspråk, oberoende av var de bor.

A1- och B1-svenska utgör olika men kompletterande vägar inom denna språkstig. A1-svenska, som inleds tidigt, ger tid för en gradvis och mångsidig utveckling av språkkunskaperna. I B1-svenskan, som inleds senare, är ett tillräckligt antal undervisningstimmar och en regelbunden undervisning avgörande för att eleverna ska uppnå användbara grundläggande språkkunskaper.

Det långsiktiga målet bör vara en genuint ömsesidig språkstig, där båda Finlands nationalspråk utgör en naturlig del av barnens skolgång redan från de första skolåren. Finskspråkiga elever ska ha betydligt bättre möjligheter än i dag att välja svenska som A1-språk, på samma sätt som finska i stor utsträckning studeras som A1-språk i svenskspråkiga skolor.

Eftersom majoriteten av de finskspråkiga barnen i dag studerar svenska enligt B1-lärokursen, måste man också se till att denna språkstig fungerar. Den nuvarande timfördelningen och den ojämna förläggningen av undervisningen över olika årskurser tryggar inte till alla delar en konsekvent utveckling av språkkunskaperna.

För att uppnå dessa mål föreslår Finlands svenska språklärare SRO rf följande:

1. Möjligheterna att studera svenska som A1-språk ska stärkas

Kommunerna och skolorna ska erbjuda bättre möjligheter än i dag att välja svenska som A1-språk. Svenska ska vara ett reellt språkval för betydligt fler elever i olika delar av Finland.

En tidig start på språkundervisningen utnyttjar barnets långa inlärningstid. En stark grund i uttal, hörförståelse, ordförråd och muntlig kommunikation kan byggas upp gradvis under flera skolår. En lång inlärningsstig möjliggör också utvecklingen av mer avancerade språkkunskaper under de senare årskurserna.

Att stärka A1-svenskan bidrar samtidigt till att bredda Finlands språkreserv. När det andra inhemska språket inleds redan i ett tidigt skede öppnas senare också möjligheter för eleven att välja andra främmande språk.

Det räcker dock inte enbart med att utöka möjligheterna att välja A1-svenska. Kontinuiteten i studierna måste också tryggas från lågstadiet till högstadiet och vidare till andra stadiet, så att de språkkunskaper som förvärvats tidigt kan utvecklas konsekvent.

2. Det minsta antalet årsveckotimmar i B1-svenska ska höjas till åtta och kontinuiteten i undervisningen tryggas i årskurserna 6–9

Majoriteten av de finskspråkiga eleverna studerar svenska enligt B1-lärokursen. Eftersom språkstudierna inleds senare än i A1-lärokursen blir en tillräcklig mängd undervisning och en regelbunden undervisningsrytm särskilt viktiga.

Studierna i B1-svenska inleds i lågstadiet med två årsveckotimmar. Det nationella minimiantalet undervisningstimmar i högstadiet är fem årsveckotimmar: två årsveckotimmar är placerade i årskurs 7, medan utbildningsanordnaren beslutar hur de tre övriga timmarna fördelas mellan årskurserna 8 och 9.

Detta leder till att studieuppläggen för B1-svenska varierar avsevärt mellan olika kommuner och skolor. Undervisningens förläggning kan medföra långa uppehåll, och med ett litet antal veckotimmar kan svenska undervisas endast en gång i veckan. Få undervisningstillfällen försvårar särskilt befästandet av ordförråd, strukturer och muntliga språkkunskaper. Skillnader i hur undervisningen förläggs kan också försvåra kontinuiteten i studierna för elever som byter skola.

SRO föreslår att det nationella minimiantalet årsveckotimmar i B1-svenska höjs från nuvarande sju till åtta. Utöver de två årsveckotimmarna i lågstadiet skulle svenska undervisas med två årsveckotimmar i varje årskurs 7–9.

Reformen skulle stärka kontinuiteten i undervisningen, minska skillnaderna mellan skolorna och skapa bättre förutsättningar än i dag för utvecklingen av såväl muntliga som skriftliga språkkunskaper. Samtidigt skulle den ge en starkare grund för fortsatta svenskstudier på andra stadiet och inom senare utbildning.

3. Kontinuiteten i svenskstudierna ska tryggas också i gymnasiet

De språkkunskaper som uppnåtts inom den grundläggande utbildningen ska utgöra en stabil grund för gymnasiestudierna. Därför är det viktigt att studerande har möjlighet att avlägga alla obligatoriska studier som ingår i lärokursen i svenska också i gymnasier med särskild utbildningsuppgift.

På grund av en särskild utbildningsuppgift kan studerande ha möjlighet att avvika från de vanliga obligatoriska studierna. Studerande är dock inte nödvändigtvis medvetna om att en minskning av svenskstudierna kan försvåra möjligheterna att senare uppnå de kunskaper i svenska som krävs inom högskolestudierna.

Studerande ska få tillräcklig information om vilken betydelse språkvalen har med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Gymnasierna bör också uppmuntra fler studerande än i dag att välja svenska som ämne i studentexamen. Detta skulle stärka målinriktningen i svenskstudierna och uppmuntra studerande att utveckla sina språkkunskaper också efter de obligatoriska studierna.

På så sätt skulle B1-svenskan få en starkare grund att bygga vidare på, så att studerande kan utveckla tillräckliga muntliga och skriftliga språkkunskaper för fortsatta studier, arbetslivet och vardaglig kommunikation.

Utvecklingen av språkkunskaper kräver tid, repetition och användning

Språkinlärning är en långsiktig process som förutsätter regelbunden exponering för språket genom att lyssna, tala, läsa och skriva. Utöver det totala antalet undervisningstimmar är det avgörande att undervisningen är kontinuerlig och att eleverna får möjlighet att använda språket.

Utvärderingen av lärresultaten i B1-svenska, som genomförts av Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU), har visat att många elevers kunskaper i svenska är anspråkslösa när de avslutar den grundläggande utbildningen, särskilt när det gäller muntlig och skriftlig färdighet. Resultaten understryker behovet av att stärka undervisningens omfattning och skapa fler möjligheter för eleverna att använda språket.

Undervisningens kvalitet måste säkerställas i alla årskurser. Särskilt i lågstadiet behövs en stark språkpedagogisk kompetens, så att den tidigt inledda undervisningen skapar en hållbar grund också för den fortsatta språkutvecklingen.

Det är också viktigt att beakta elevernas intresse för mer omfattande studier i svenska. Enligt lärarnas erfarenheter är en del av de ungdomar som studerat B1-svenska inom den grundläggande utbildningen intresserade av att övergå till A-lärokursen i svenska i gymnasiet. Detta visar att intresset för mer målinriktade

svenskstudier kan väckas också senare. Därför bör övergångar mellan lärokurserna och utvecklingen av språkkunskaperna stödas så långt som möjligt.

Språkkunskaperna får inte vara beroende av bostadsorten

Kunskaper i Finlands båda nationalspråk är både en möjlighet för individen och en resurs för samhället. Tillräckliga kunskaper i svenska stöder de ungas delaktighet i det tvåspråkiga samhället, deras möjligheter till fortsatta studier och deltagande i arbetslivet samt stärker kontakterna till de övriga nordiska länderna.

Förutsättningarna för att utveckla språkkunskaperna får ändå inte vara beroende av vilken kommun eller skola eleven går i.

De reformer som SRO föreslår kompletterar varandra: en förstärkning av A1-svenskan skapar möjligheter till långsiktig och fördjupad språkinlärning, medan en tilläggstimme i B1-svenska och en jämnare fördelning av undervisningen tryggar en bättre grund för språkkunskaperna hos den stora majoriteten av de finskspråkiga eleverna.

Finlands svenska språklärare SRO rf vädjar till kandidaterna i riksdagsvalet våren 2027 och till framtida beslutsfattare att förbinda sig till att främja båda reformerna som en del av den nationella språk- och utbildningspolitiken.

Framtiden för Finlands två nationalspråk förutsätter konkreta utbildningspolitiska beslut som tryggar alla elevers likvärdiga möjligheter att lära sig och använda Finlands andra nationalspråk.

En vädjan till kandidaterna i riksdagsvalet 2027

Finlands svenska språklärare SRO rf vädjar till kandidaterna i riksdagsvalet våren 2027 och till framtida beslutsfattare att främja en utbildningspolitik som tryggar alla elevers likvärdiga möjligheter att lära sig Finlands andra nationalspråk.

SRO uppmanar kandidaterna i riksdagsvalet att ta ställning till följande fråga:

Förbinder du dig till att främja följande mål under den kommande valperioden?

1. *Möjligheterna att studera svenska som A1-språk utökas, så att svenska på riktigt kan väljas som första främmande språk i fler kommuner och skolor än i dag.*
2. *Det nationella minimiantalet årsveckotimmar i B1-svenska höjs till åtta, och undervisningen ordnas regelbundet i årskurserna 6–9, så att varje årskurs har två årsveckotimmar svenska.*

Framtiden för Finlands två nationalspråk förutsätter konkreta utbildningspolitiska beslut. Genom dessa reformer stärker vi Finlands språkreserv och tryggar de unga mer jämlika möjligheter än i dag att utveckla sina kunskaper i svenska.

Finlands svenska språklärare SRO rf